

קידושין מב

ערב יו"כ תרפ"ד

משה שווערד

1. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף מא עמוד ב

כל ישראל יוצאים בפסח אחד. והא דאמר' בפ' תמיד נשחט דבעי' ג' כתות קהל ועדה וישראל [1] לאו עיכובא הוא [2] או א"נ ה"מ בשחיטת פסחים הרבה.

2. רש"י על קידושין דף מב/א

בפסח אחד - אע"פ שאין בו כזית לכל אחד דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא אלא זריקת דם לחודא:

3. תוספות מסכת קידושין דף מב עמוד א ד"ה איש זוכה

איש זוכה ואין קטן זוכה - ואם תאמר ולמה לי קרא והא קי"ל (גיטין דף לט.) דאין יד לקטן וי"ל דלגבי פסח איצטריך דס"ד הואיל דשייך באכילת פסחים וצריך להמנות עליו דכתיב (שמות יב) שיה לבית אפי' קטן אימא אף לאחרים זכה קמ"ל.

4. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף מב עמוד א

איש זוכה ולא קטן זוכה. וא"ת מ"מ ממילא נפקא שליחות מאיש זוכה, וי"ל דהיינו דוקא היכא דאית לי' ביה שותפות. וא"ת ל"ל למימר דאין קטן זוכה תיפוק לי דלאו בר שליחות הוא וזכיה מטעם שליחות הוא דכיון דזכות הוא לו נחשב כאלו עשאו שליח לזכות בעבורו ...

5. ספר קצות החושן על חו"מ סימן קה

דעת כמה הראשונים שאמרו דזכיה מתורת יד אמרו ולא מתורת שליחות ואפילו למאן דאמר דזכיה מתורת שליחות לאו משום אנן סהדי דעשאו שליח אלא דגזירת הכתוב שיהא הזוכה לאחר מהני כדיליף (קידושין מב, א) מאיש זוכה אבל הך זכיה לא הוי כיז ממש אלא כמו שליחות אבל לא משום אנן סהדי דעשאו שליח ונפקא מינה לענין נכרי דלא יהיה בתורת זכיה כיון דזכיה אינו אלא מתורת שליחות אבל לעולם לאו מתורת אנן סהדי הוי כמו שליח המקבל אלא דכן גזירת הכתוב דאע"ג דלא עשאו מקבל שליח דהא לא ידע מהני מדין זכיה וכבר הארכנו בזה בסימן רמג סק"ז ע"ש.

6. דף על הדף מסכת קידושין דף מב עמוד א

בגמ': אמר רב מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר ונשיא אחד נשיא אחד. בסברת הדין דשלוחו של אדם כמותו, ביאר הגר"י ענגיל ז"ל בחוסן יוסף (אות מב ד"ה מה), דענין שליחות הוא, שגוף השליח מתחבר אל גוף המשלח, ונעשים לגוף אחד. על פי זה ביאר מה שמצינו שאין שליחות לעכו"ם, והיינו משום שישראל ועכו"ם אי אפשר שיתחברו.

על פי זה ביאר את דברי התוספות רי"ד הידועים, שאי אפשר לשלוח שליח שיקיים עבורו מצות הנחת תפילין, משום שבמצוה שבגופו אין שליחות, והיינו דכיון שגוף השליח חשוב כמשלח, אם כן חשוב השליח כאילו יש בו שני ראשים, ומחויב להניח תפילין על שניהם.

7. הערות הגר"ש אלישיב מסכת קידושין דף מב עמוד א

אלא מנין שזכין לאדם וכו'. עי' ר"ן שיש שרצו למילף משמעתינ דזכיה לאו מטעם שליחות, ועיי"ש שכתב דלסוברים דזכיה מטעם שליחות לא קשה מכאן די"ל דאה"נ למאי דקיימינן השתא דינא דרב גידל מצד זכיה אה"נ נזדקק לומר דזכיה לאו מטעם שליחות, אבל למאי דמסקינן ותסברא וכו' ומסיק כדברא אר"נ אז לעולם י"ל דזכיה מטעם שליחות.

8. ברכת אברהם

(י') היוצא מדברנו בקצרה.

א. שיטת רש"י, חוס' הרא"ש, והר"ן דזכיה מטעם שליחות, וראיתם מז"מ (י" ע"ב) נדרים (ל"ו ע"ב), וע"ש בחוס', וב"מ (ע"א ע"ב) לחד גירסא.

ב. ובציאור זכיה מטעם שליחות מנינו ב' סברות, לשון החוס' כחובות (י"א ע"א) אכן סהדי דעבד ליה שליח, וכן לשון הרא"ש (גיטין פ"א סי' י"ג), ורש"י (ב"מ י"ב ע"א וגיטין ט' ע"ב ד"ה יחזור) והר"ן כאן. והקלות (ק"ה סק"ב) ס"ל דהוא דין דהמורה משוה לשליח. הקלות (רמ"ג סק"ח) חידש דמאדס ל"ש זכיה, ומהראשונים הג"ל נראה דאינו כן, ואין מקום אלא לשיטתו דדין מחודש, א"כ י"ל דרק דומיא דקרא. וכבר חלק הגרשש"ק (י"ט) על כל היסוד, אלא הכל חולה באומדנא דניחא לאדם, והו"ל זכות. ג. סברת הגר"ח צרמז"ס, והגרצ"ד ז"ל, דגם אם זכיה מטעם שליחות, מ"מ הוה גדר אחר דהמעשה של השליח פועל חלות למשלח, ול"ה כמעשה המשלח, והנדון אם זכיה מטעם שליחות ע"א המיעוטים דפרשת שליחות אם חלים גם אזכיה, ונראה מראשונים הג"ל דאינו אלא שליחות ממשי. וכן הוכחנו בריטב"א, ורמב"ן ורשב"א דנדון דזכיה מטעם שליחות הוא בעצם ההבנה של גדר זכיה ולא רק במיעוטים דהפרשה.

ד. שיטת הרמב"ן, רשב"א וריטב"א דזכיה לאו מטעם שליחות, ולרמב"ן אעפ"כ לא מהני לקטן, ולראב"ד לפי ציאור הגר"ח אע"פ שמטעם שליחות מהני לקטן, ולא לגוי, וכן שיטת החוס' כחובות (י"א ע"ב) לפי' ב'. ה. הסברה דזכיה לאו מטעם שליחות, לקוה"ח מטעם יד, וכן נראה מדברי הרשב"א, להגר"ח ג"ז ענין דין שליחות, וכן מוכרח מרמב"ן דקטן לא מהני משום דל"ה בכלל שליחות.

ו. יסוד הגר"ח צרמז"ס, הגרצ"ד והגרשש"ק ז"ל דזכיה מהני ע"י מעשה הזוכה בלי שנחשז למשלח, מוכח

בריטב"א למ"ד זכ"י לאו מטעם שליחות דוקא. וכן ביארנו בחוס'.

ז. יסוד הגר"ח דבכלל דין זכיה נאמר ג"כ דלגבי זכות יש דין כאילו יש דעת, לצד מה דאפשר לפעול לחצירו, ונראה דר"ל דכלול בזה דהכל מנד דנחשז שנעשה מדעתו, וזוהי ביארנו דברי הראב"ד, וזוהי ביארנו דברי הרמב"ן והרשב"א.

9. תוספות מסכת קידושין דף מב עמוד א ד"ה יתומים שבאו

יתומים שבאו - אומר ר"ת דדוקא שבאו אבל אם היה האחד מוחה אין להעמיד אפטרופוס לחלוק בעל כרחם ומחלוקת הארץ אין להביא ראיה שהיו שם כמה יונקי שדים דשאני התם שהיה על פי הדיבור ואורים ותומים...

10. תוספות מסכת קידושין דף מב עמוד א ד"ה ובוררין להם

ובוררין להם חלק יפה – [1] מלשון בוררין היה מדקדק ר"י דהיינו בלא גורל דמה ברירה שייך בגורל והיה מפרש שאין צריכין גורל ולא שומת ב"ד וכל החלוקה תלויה בדעתו כמו שהיו עושים יתומים עצמם אם היו גדולים ושהיה כל אחד בורר לעצמו וזוכה בשלו וכן לענין דינא דגוד או איגוד נמי נראה לר"י דהווי כיתומים עצמן ויכולין לחלוק שני חפצים אף על גב דתרווייהו צריכי להאי וצריכי להאי ושייך ביה גוד או איגוד שהעמידו חכמים אלו אפוטרופים שנעשו ע"י ב"ד כמו יתומים עצמן לחלוק בלא שומת ב"ד ובלא גורל דבסברותם לבד תלויה החלוקה כשני אחים גדולים החולקים בנכסי אביהן שבורר כל אחד לעצמו וה"ה לענין דינא דגוד או איגוד דמהניא חלוקת האפוטרופא לגמרי ולא יוכלו למחות כשיגדלו [2] ור"ת מפרש דהיינו דוקא בגורל וכי טריחותא להטיל גורלות וגם צריך שומת ב"ד ודוקא בדבר דלא שייך ביה גוד או איגוד ובוררין שייך שפיר בגורל כגון אם יש שם שלש שדות שלא יחלקו כל אחת לג' חלקים אלא בוררין כל אחת לבדה שיהא כל אחד חלקו אחד בבת אחת וכמה ענייני ברירות יש בחלונות וסולמות ושייך לומר שפיר חלק יפה ושוב הודה ר"י לפי ר"ת.

11. דבר יעקב מסכת קידושין דף מב עמוד ב

[ב] כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה נמי חוזר - פירש"י טעה במדה טעות הוא ולא מחיל. [1] ומבאר ברש"י [וכ"כ רש"י ב"מ נו ב] שטעות במדה אפ' פחות משתות הוי מקח טעות. וכן שיטת הרשב"ם [ב"ב קג ב]. וכן כתבו הריטב"א והר"ן דבטל המקח לגמרי, [2] והר"ן מוסיף דה"מ אם א"א להשלים אבל אם יכול להשלים מאותו מין משלים.

[3] שיטת הר"י מיגש [ב"ב צו א] והסכימו עמו המ"מ [מכירה טו - א וכו' - ה] והרשב"א [אצלנו וב"ב צ א] דהא דקאמר רבא כל דבר שבמדה חוזר, אין הכוונה שהוי ביטול מקח אלא שאונאה חוזר, ואפ' ביותר משתות אין ביטול מקח. והרשב"א מדייק מדלא קאמר בטל מקח אלא קאמר חוזר, משמע דרק אונאה חוזר. אבל הריטב"א כתב דלישנא דחוזר משמע שהמקח חוזר.

12. דבר יעקב מסכת קידושין דף מב עמוד ב

ג] תד"ה ה"ג וכו' וקשה לר"ת חדא מדנקט גבי שתות אין אונאה לקרקעות משמע דביתר משתות יש להן אונאה ובפרק המקבל מסיק ר"נ וכו' - העצמ"י מביא דלענין אונאה בקרקע יש ד' שיטות בראשונים. א. דעת הרי"ף [ב"מ נו א] בשם רבוותא שדוקא אונאה של שתות אין בהם, אבל ביטול מקח ביותר משתות יש להם. וזה דעת רש"י כאן [עיין פנ"י]. השעה"מ [מכירה יג - ח] מבאר שזה רבא כאן בא לאשמועינן שרק בשתות אין אונאה בקרקעות.

ב. דעה שניה ברי"ף וכן דעת ר"ת [הובא בתוס' וברא"ש ב"מ ובטור סימן רכז] דעד מחצית דמי המקח אין אונאה וביטול מקח ובמחצה או למעלה ממחצה יש ביטול מקח. וכן דעת התורא"ש כאן.

ג. דעת בעה"מ שגם במחצה אין ביטול מקח ובלמעלה ממחצה יש ביטול מקח. והתוס' כאן מסתפקים אם מחצה יש ביטול מקח כדעת ר"ת או אין ביטול מקח כדעת בעה"מ.

ד. דעת הרי"ף [ב"מ נו א] והרמב"ם [מכירה יג - ח] שאין בקרקע ביטול מקח כלל. והטעם מבאר הנ"י בב"מ משום שקרקע שווה כל כסף, ולא שייך אצלו מחיר. [וצ"ל שגם עבדים הוי כקרקע שמי שרוצה עבד מסוים שוה אצלו כל כסף].

13. שו"ע חו"מ סימן לב

(ב) השוכר עידי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים: הגה - ודוקא שלא היה חייב לו, אבל אם היה חייב לו רק שאלו העדים הם שקרים, פטור מדיני שמים אבל עובר על מדבר שקר תרחק ...

14. שפתי כהן על חו"מ סימן לב

(ב) וחייב בדיני שמים. ואינו יוצא ידי שמים עד שישלם לו הזיקן ע' בתשו' ר"מ אלשיך סי' ע"ג:

15. ברכת אברהם

בענין דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי

שומעין

(א) בגמ' דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ומצינו צביאור הק' כלל ג' ספרות. א' ידוע מש"כ הסמ"ע (בס"י קפ"ב סק"ז) דמשו"ה יכול המשלח לומר סברתי שלא ישמע לי לעשותו, וכדבריו מפורש צ"ק (ע"ט ע"א תד"ה נחנו וכו') דהתם אין יודע שהשליח יעבור, אבל כאן יודע הוא שיקח מאחר שהוא סבור שהוא שלו, עכ"ל. וכן משמע קצת בחוס' הרא"ש צסוגיין ד"ה שלח. ע"ש. וכ"כ חוס' הרא"ש (צ"מ י' ע"ב) ד"ה הני צהדיא.

(ב) אמנם צסוגיין (צמוד"ה אמאי) נראה מוכרח דלא כהגדרתם הנ"ל, דהא כתבו צס"ה הר"י דהכא מיירי אפי' שנוכח השליח, וע"ז מקשה דאש"לד"ע דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. ולפי יסוד הסמ"ע הרי הכל מטעם שהשולח סבר שלא ישמע השליח, ולגבי שולח אין שום צ"מ אם נזכר השליח או לא, דכיון דאיהו לא ידע הרי הוא צגמר דעתו מינהו לשליח, ול"ש חסרון דאש"לד"ע. ועצ"כ חזוין צדעת ר"י סברה בן דאין החסרון מצד השולח אלא מצד השליח, שאינו עושה זה עבור חבירו מצד שליחותו אלא מצד עצמו, ולכן שפיר תולה אם השליח שוגג או לא. וע' לקמן אות ח'.

(ג) ובב"מ (דף י' ע"ב) כתבו החוס' דהיכא דהשליח אינו צר חיוצא על עיקר האיסור אעפ"י שעובר על לפני עור לא תתן מכשול אמריין דיש שלד"ע. וע"ע דהא אכתי שייך סברה דברי הרב וכו'. וכבר עמד ע"ז בחוס' שאין צסמ"ק שם, וכתב דלמסקנא לא קאי הק' טעמא. ונראה דר"ל דילפיין מצ' כתובים הצאים כאחד. (ע"ש צב"מ תד"ה אין וכו', ובהו"א שם ודאי מוכח דלא אלו צטעם דדברי הרב, דהא ר"ל גם על חצר דאש"לד"ע, ולכן כ"כ צביאור הו"א. אבל צביאור דברי רבינא דלא אמרו אלא צבר חיוצא, צהדיא כתבו החוס' צב"ק הנ"ל דהטעם משום דברי הרב וכו'). ולפי דברי הגרע"א שם שכתב צביאור דברי הרב וכו' סברה ג' דאסור לשמוע על דברי התלמיד ולכן לא מידשה המורה שליחות צאיסור, ע"ש, לפ"ז אחי גמי שפיר דזה דין דלא יתכן שליחות על האיסור. ולפ"ז שפיר י"ל דכל זה צבר חיוצא על עיקר האיסור, משא"כ צאיסור צדדי דאין עיקר מעשה השליחות מעשה האיסור, צזה י"ל דשפיר הוה שליח.

16. תוספות רי"ד מסכת קידושין דף מב עמוד ב

שאני התם דאין שליח לדבר עבירה יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה יועיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה בעבורי הגח תפילין בעבורי. ולא מילתא היא שהמצוה שחייבו המקום לעשות בגופו האיך יפטר הוא על ידי שלוחו והוא לא יעשה כלום בודאי בגירושין ובקדושין מהני כי הוא המגרש ולא השליח שמה כתב בגט אגא פלוני פטרית פלונית וכן נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו והיא אשתו וכן בתרומה הוא נותן התרומה מפירותיו וכן בפסח הוא אוכלו ועל שמו ישחט ויזרק הדם אבל בסוכה הכי נמי יכול לומר לשליחו עשה לי סוכה והוא יושב בה אבל אם ישב בה חבירו לא קיים הוא כלום וכן לולב וציצית וכל המצות:

17. ספר קצות החושן על חו"מ סימן קפב

[א] בכל דבר שלוחו של אדם כמותו - כתב בתוספות רי"ד (מב, א) דקידושין ז"ל: יש מקשים, א"כ לכל דבר מצוה יועיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה עבורי הנח תפילין עבורי, ולא מלתא היא שהמצוה שחייבו המקום לעשות בגופו האיך יפטור הוא ע"י שלוחו והוא לא יעשה כלום, ודאי בגירושין וקידושין מהני כי הוא המגרש ולא השליח, שכותב בגט אנה פלוני פטרית פלונית, וכן נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו, וכן בתרומה הוא נותן והתרומה מפירותיו, וכן בפסח הוא אוכל ועל שמו ישחט ויזרק הדם, אבל בסוכה ה"נ יכול לומר לשלוחו עשה לי סוכה והוא יושב בה, אבל אם יושב בה חבירו לא קיים הוא כלום וכן ציצית וכל המצות עכ"ל. וקשיא לי דהא בשליחות לדבר עבירה אי לאו דגלי קרא דאין שליח לדבר עבירה הוי ליה בדין שליחות ואע"ג דאין המשלח עושה כלום, ולשמאי הזקן ס"ל דעושה שליח להרוג, דשליח של אדם כמותו כדאיא רפ"ב דקידושין, ואין המשלח עושה כלום. והנראה לענ"ד בזה כיון דשליח של אדם כמותו לא אמרינן אלא במידי דעשיה דאז ה"ל מעשה שלוחו כמותו, אבל במידי דליכא עשיה לא אמרינן שליח של אדם כמותו, וכמ"ש הרא"ש בפירושו לנדרים (ע"ב, ב) בהא דעושה שליח להפר נדרי אשתו, דפריך בגמרא והא לא שמיע ליה. וכתב שם ז"ל: משמיעת האפטרופוס אינו כשמיעת הבעל, ואע"פ שעשאו שליח להפר, דבמידי דממילא לא שייך מינוי שליחות עכ"ל, ומש"ה בפסח וקידושין וגירושין ה"ל מעשה שליח כמותו וכאלו הוא בעצמו שחט הפסח, וכן בקידושין וגירושין כאלו הבעל עצמו נתן הקידושין או הגירושין, וכן למ"ד יש שליח לדבר עבירה דהוא במידי דמעשה ושייך מינוי שליחות, אבל בתפילין כשהשליח מניח התפילין הנחה זו שהוא עשיה חשוב כאלו המשלח עשה הנחה זו, אבל אכתי לא הניח התפילין על ראשו אלא על ראש שלוחו דאין גוף השליח כגוף המשלח, כיון דבמידי דממילא לא שייך מינוי שליחות. ומש"ה בציצית ותפילין וסוכה נהי דה"ל עשיית השליח כעשיית המשלח, כיון דגוף שלוחו לא הוי כגופו לא עשה המעשה בגופו אלא בגוף שלוחו, אבל בפסח וקידושין, וגירושין שחיתת הפסח ומעשה קידושין וגירושין דה"ל כאלו עשה הוא, הרי הוא נגמר המעשה ודו"ק ותשכח דהכי הוא ברירא דהך מלתא:

18. שו"ע חו"מ סימן שפח

(טו) מי שמוחזק ששלשה פעמים מסר ישראל או ממונם ביד אנשים, היו מבקשים עצה ותחבולה לבערו מהעולם: הגה - על ידי גרמא, אף על פי שאסור להורגו (בידים). מי שמדבר בפני קהל ועדה דברי מסירות, ועל ידי זה נשמע לאנס וגרם היוזק, אף על פי שאין לו דין מסור מכל מקום מענישין אותו לפי ראות עיני הדיינים (ריב"ש סימן רל"ט ותשובת רמב"ן סימן ר"מ). מי ששלח שליח למסור, אם השליח הוחזק לעשות, חייב המשלח, ואין לומר אין שליח לדבר עבירה, הואיל והוחזק בכך. וכן אם מסר שטר פרוע לעובד כוכבים, ויודע שיתנו לשר ויכוף הישראל לפרוע שנית, חייב לשלם (בית יוסף בשם תשב"ץ ומהר"ם מרזבורג):

19. שערים מצויינים בהלכה

דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין.
כתב בתשו' התשב"ץ (ח"א סי' קנו)
דבר זה נאמר בשליח שאינו מומר לכל התורה, אבל במומר לכל התורה או מסור, אין יכול המשלח לפטור עצמו, ע"י דברי הרב ודברי התלמיד כו', דהרי ידע שהוא מומר ואינו שומע לקול התורה, וכמש"כ הרמב"ם

20. דבר יעקב מסכת קידושין דף מב עמוד ב

[ה] שילח ביד פיקח פיקח חייב ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם דאין שליח לדבר עבירה - מבואר בגמ' שלהזיק הוי עבירה, וכן הוכיח הקה"י [ב"ק סימן א].
ומסתפק הקה"י אם העבירה מה"ת או מדרבנן, ואם הוי מדרבנן יהיה ראייה לדברי המל"מ [הל' רוצח ב - ב] שהביא הספק של המהרי"ט שדן האם גם בעבירה דרבנן אין שליח לדבר עבירה, ומל"מ מסיק שגם באיסור דרבנן אין שליח.
ומביא הקה"י מדברי הקרית ספר [פ"ה מגזקי ממון] שדעתו שלהזיק ולשלם הוי איסור דרבנן. אבל דעת הרבה ראשונים שהאיסור להזיק הוי מה"ת.
היד רמ"ה [ב"ב פ"ב סימן קז] כתב שאסור מצד לפני עיוור או מצד ואהבת לרעך כמוך [עיין קו"ש ב"ב אות עו].
הברכ"ש [ב"ק סימן ב] כתב בשם הגר"ת דהאיסור להזיק כלול בכל פרשה ופרשה מפרשיות הנזקין.

הרש"ש [כתו' דף יח ב] וקה"י מבארים דאיסור מזיק הוי בכלל מצוה דהשבת אבידה. וכ"כ קו"ש [ב"ב אות עד] ולפ"ז ביאר שגם גרמא בנזקין אסור.
ר' יונה [בפירושו ריש אבות] והטור [סימן שעח] כתבו שהאיסור להזיק הוי בכלל איסור גזילה.

21. דבר יעקב מסכת קידושין דף מב עמוד ב

ה. נחלקו הראשונים האם היכא דהוי שליח לעבירה מתבטלת כל השליחות או דהמעשה קיים והחלות חלה ורק נתחדש שהעבירה היא של השליח ולא של משלח. ונחלקו בזה שני תירוצי התוס' [בב"מ י ב]. הנו"ב [קמא אה"ע סי' עה - עו - עז] מאריך להוכיח דשליחות בטלה לגמרי, ולומד שגם לתירוצי א' השליחות בטלה, אבל בתוס' שאנץ [בשיטה ב"מ י ב] כתב בהדיא ב' צדדים אם השליחות בטלה או אינה בטלה.
ותלוי בשיטות הנו"ל, לפי הסמ"ע שמשלח אומר קסבור הייתי שלא ישמע לי א"כ ליכא מינוי והשליחות בטלה, אבל לפי הריטב"א שהוי גזה"כ וכן לפי רע"א שהתורה לא חידשה שליחות, אפשר לדון האם ליכא שליחות כלל או דאין שליחות על העבירה.

ו. נחלקו האחרונים האם יש שליחות כשאין עבירה למשלח ויש עבירה לשליח....

הקה"ח ורע"א [תשו' קצד] חולקים על הפנ"י ואומרים ששם שהוי עבירה רק לשליח ולא למשלח מהני שליחות. הקה"ח ורע"א מביאים ראיה לדבריהם מתוס' [גיטין יב א] שמקשים למה בעה"ב שלקח פאה בשביל העני לא קנה העני מדין זכיה. ותירצו שהוי גזה"כ שאינו קונה. ומקשים קה"ח ורע"א למה תוס' לא תירצו דזכיה מטעם שליחות והוי שליח לדבר עבירה [דאסור ללקוט עבור העני שנא' לעני לא תלקט], אלא ראיה כיון שהוי רק עבירה לשליח מהני שליחות.
הקה"י [סימן לט - ב] מקשה דכ"ש אם הוי עבירה לשליח ששייך דברי הרב דברי התלמיד דברי מי שומעים. ולפי הריטב"א שהוי גזה"כ ניחא, דהפסוק גבי שחוטף חוץ מיירי בעבירה למשלח, אבל שיטת תוס' אינה כמו הריטב"א אלא שהטעם שאין שליח לדבר עבירה הוא משום דברי הרב דברי התלמיד. ונראה דרע"א לשיטתו שלומד שבעבירה התורה לא חידשה שליחות, והיינו שא"א ע"י שליחות ליחס עבירה למשלח, אבל אם השליח עושה עבירה [והעבירה אינה מתיחסת למשלח], יכול משלח לעשות שליחות, דהשליחות אינה על העבירה אלא על עצם המעשה, וכ"כ נו"ב [תנינא אה"ע סימן קיא].
הקה"י דחה ראית הקה"ח ורע"א ד"ל שתוס' בגיטין לא תירצו שהוי שליח לדבר עבירה משום שס"ל כמו תירוצו ראשון בתוס' [ב"מ י ב] שס"ל שגם אם הוי שליחות לדבר עבירה אין השליחות בטלה. וכן למד השואל בנו"ב [שם] והנו"ב דוחה דבריו.
הבית אהרן [גיטין יב א] ושי' ר' שמואל [גיטין אות רכב] דוחים ראית הקה"ח ורע"א ע"פ הסמ"ע שביאר דהמשלח אומר קסבור הייתי שלא ישמע לי וליכא מינוי שליחות, וזה שייך בשליחות שצריך מינוי אבל בזכיה שמשלח אינו כאן ואין צריך מינוי, לא שייך האי טעמא ויועיל זכיה גם לדבר עבירה.

22. שערים מצויינים בהלכה

מה תרומה משוי שליח, אף מעילה משוי שליח. כתב הרמב"ם (מעילה פ"ז ה"ב) **ככל התורה כולה אין שלד"ע אלא במעילה לבדה, שלא יתערב עמה איסור אחר.** והקשה כתשו' נודע ביהודה (מהד"ק אהע"ז סי' עה) **דהרי איכא טביחה ושליחות יד כדמוכח בגמ' לעיל (מב.; מג.), והרמב"ם עצמו פסק כן (גנבה פ"ב ה"י, פ"ג ה"ו) דטובח ע"י שליח חייב, וכן פסק (גזלה פ"ג ה"א) בשליחות יד, וא"כ האריך כתב שאין שלד"ע אלא במעילה, ומפרש שיש שני ענינים באין שליח לדבר עבירה, א) לפטור המשלח, ב) לבטל המעשה שאין המעשה קיים כלל, ובמעילה שיש שלד"ע היינו שניהם יחדיו, לחייב המשלח, וגם שיהא המעשה קיים כאלו עשאה בעצמו, וילפינן מעילה מתרומה, כשם שבתרומה מועיל שליחות לקיום המעשה, ה"נ במעילה, ולכך לא מעל רק בעה"ב, ובטביחה דאמרינן יש שלד"ע, היינו לחייב המשלח, אבל לא שייך שם קיום המעשה, שהרי שור שחוט לפניך, וכי צריך שליחות להכשר שחיטה, וכן בשליחות יד דיש שלד"ע, היינו לחייב המשלח, אבל לא שייך שם קיום המעשה, ומפרש דברי הרמב"ם**

שבכל התורה אין שלד"ע לא לחייב המשלח ולא לקיים המעשה, רק במעילה שיש שניהם יחדיו, ובוזה האופן דאמרינן שלד"ע לקיים המעשה ליכא רק במעילה, ואין ענין לטביחה ושליחות יד לזה, ועי"ש מה שמפרש המשך דברי הרמב"ם. ובאור שמח (גנבה פ"ג ה"ו) תירץ, דגבי טביחה ומכירה השליח לא עשה מעשה איסור, דהא הוא לא גנב, וכל העבירה הוא רק אם מחשבין פעולת השליח להמשלח, והוי כמו שטבח המשלח, והמשלח עשה את העבירה, משא"כ גבי מעילה, הלא השליח עשה כל מעשה האיסור, ואפ"ה מייחסין מעשה האיסור להמשלח, וזה לא מצינו רק במעילה. וע"ע מש"כ בחמדת שלמה.